

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังของสมาชิก อบต. อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรของสมาชิก อบต.
2. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวัง ด้านการเกษตรของสมาชิก อบต.
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการพัฒนาการเกษตรของสมาชิก อบต.

กลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ สมาชิก อบต. อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 16 ตำบล 209 หมู่บ้าน โดยการสุ่มตัวอย่างหมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 209 คน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะของข้อมูลทั่วไป และข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม

เพศ สมาชิก อบต. ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 93.8 เพศหญิง ร้อยละ 6.2

อายุ สมาชิก อบต. ร้อยละ 42.6 มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี ร้อยละ 25.8 มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี ร้อยละ 14.8 มีอายุระหว่าง 56 ปีขึ้นไป ร้อยละ 0.5 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี มีอายุเฉลี่ย 44 ปี

สถานภาพ สมาชิก อบต. ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.4 มีสถานภาพสมรส รองลงมา คือ สภาพโสด ร้อยละ 7.2 และสถานภาพหย่า/หม้าย ร้อยละ 1.4 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา สมาชิก อบต. ส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.4 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออาชีวะ ร้อยละ 45.0 จบสูงกว่ามัธยมศึกษาหรืออาชีวะ ร้อยละ 7.2 และไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

อาชีพ สมาชิก อบต. ส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.7 มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 10.5 มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 2.9 มีอาชีพรับจ้าง และร้อยละ 1.9 มีอาชีพอื่นๆ เช่น ประกอบธุรกิจส่วนตัว ตามลำดับ

การดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิก อบต. ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.9 ดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภา รองลงมาร้อยละ 10.6 เป็นคณะกรรมการบริหาร ร้อยละ 5.3 เป็นประธาน กรรมการบริหาร และร้อยละ 3.3 เป็นประธานสภา ตามลำดับ

รายได้ทางการเกษตร สมาชิก อบต. ส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000 บาท หรือน้อยกว่า ร้อยละ 78.0 รองลงมาร้อยละ 16.3 มีรายได้เฉลี่ย 30,001 – 60,000 บาทต่อปี ร้อยละ 2.9 มีรายได้ 60,001 – 90,000 บาทต่อปี ร้อยละ 1.9 มีรายได้ 90,000 – 120,000 บาทต่อปี และร้อยละ 1.0 มีรายได้ 120,000 บาทต่อปีขึ้นไป

พื้นที่การถือครองที่ดิน สมาชิก อบต. ส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.2 มีพื้นที่ 15 ไร่ หรือน้อยกว่า ร้อยละ 22.0 มีพื้นที่ถือครอง 16 – 30 ไร่ ร้อยละ 7.2 มีพื้นที่ถือครอง 31 – 40 ไร่ ร้อยละ 4.3 มีพื้นที่ถือครอง 41 – 50 ไร่ และ ร้อยละ 2.9 มีพื้นที่ถือครอง 51 ไร่ ขึ้นไป ตามลำดับ

แหล่งเงินทุน สมาชิก อบต. ส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.1 กู้ ธกส. ร้อยละ 25.8 ใช้เงินทุนของตัวเอง ร้อยละ 12.4 กู้สหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 4.8 กู้จากเพื่อนบ้าน และร้อยละ 0.5 ไม่ระบุแหล่งเงินทุน ตามลำดับ

การได้รับข่าวสารทางการเกษตร สมาชิก อบต. ร้อยละ 43.1 ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ รองลงมาคือร้อยละ 23.4 ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ร้อยละ 11.5 ได้รับข่าวสารทางวิทยุ ร้อยละ 9.6 ได้รับข่าวสารจากผู้นำของหมู่บ้าน ร้อยละ 3.8 ได้รับข่าวสารจากหอกระจายข่าว และ ร้อยละ 1.9 ได้รับข่าวสารการเกษตรจากแหล่งอื่น ตามลำดับ

ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของอบต.ในการพัฒนาการเกษตรของท้องถิ่น สมาชิกอบต. ส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.5 จะทราบว่าการพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของ อบต. ร้อยละ 10.5 จะไม่ทราบว่า การพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของ อบต.

องค์กรที่มีส่วนประสานงานกับ อบต. สมาชิก อบต. ส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.2 คิดว่ากรมส่งเสริมการเกษตรน่าจะมีส่วนประสานงานกับ อบต. รองลงมาคือ กรมการพัฒนาชุมชน ร้อยละ 41.1 กรมวิชาการเกษตร ร้อยละ 38.8 สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ร้อยละ 36.8 เกษตรกร ร้อยละ 35.9 สหกรณ์อำเภอ ร้อยละ 18.2 วิทยาลัยเกษตรกรรม ร้อยละ 17.7 นายอำเภอ ร้อยละ 16.7 สถานีอนามัยประจำตำบล ร้อยละ 13.4 วัด ร้อยละ 6.2 หน่วยงานเอกชนต่างๆ ร้อยละ 4.8 และ อื่นๆ ร้อยละ 2.9 ตามลำดับ

เปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรของสมาชิก อบต.

1. บทบาทด้านการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิก อบต. มีบทบาทที่ไม่แตกต่างกัน คือ บทบาทที่เป็นจริงของสมาชิก อบต. มีการปฏิบัติระดับปานกลาง คือ ปฏิบัติปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.719 คะแนน) ส่วนบทบาทที่คาดหวังมีความคาดหวังในระดับปานกลาง คือ ควรปฏิบัติปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.239 คะแนน) จากระดับคะแนนสูงสุด 4 คะแนน

2. บทบาทด้านการจัดให้มีน้ำอุปโภค บริโภค และการเกษตร สมาชิก อบต. มีบทบาทที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ บทบาทที่เป็นจริงสมาชิก อบต.คือ มีการปฏิบัติปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.743 คะแนน) ส่วนบทบาทที่คาดหวัง มีความคาดหวังในระดับปานกลาง คือ ควรปฏิบัติปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.299 คะแนน) จากระดับคะแนนสูงสุด 4 คะแนน

3. บทบาทด้านการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ สมาชิก อบต. มีบทบาทที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บทบาทที่เป็นจริงสมาชิก อบต. มีการปฏิบัติระดับน้อย คือปฏิบัติน้อย (คะแนนเฉลี่ย 2.477 คะแนน) ส่วนบทบาทที่คาดหวังมีความคาดหวังในระดับปานกลาง คือ ควรปฏิบัติปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.136 คะแนน) จากระดับคะแนนสูงสุด 4 คะแนน

4. บทบาทด้านการบำรุงและการส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร สมาชิก อบต. มีบทบาทที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ บทบาทที่เป็นจริงสมาชิกอบต. คือ มีการปฏิบัติปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.505 คะแนน)) ส่วนบทบาทที่คาดหวังมีความคาดหวังในระดับปานกลาง คือ ควรปฏิบัติปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.163 คะแนน) จากระดับคะแนนสูงสุด 4 คะแนน

5. บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้ สมาชิก อบต. มีบทบาทที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บทบาทที่เป็นจริงสมาชิก อบต. มีการปฏิบัติระดับน้อย คือ(คะแนนเฉลี่ย 2.306 คะแนน) ส่วนบทบาทที่คาดหวังมีความคาดหวังในระดับปานกลาง คือ ควรปฏิบัติปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.989 คะแนน) จากระดับคะแนนสูงสุด 4 คะแนน

6. บทบาทด้านการสนับสนุนการตลาดและการลงทุนสมาชิก อบต. มีบทบาทที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บทบาทที่เป็นจริงสมาชิก อบต. มีการปฏิบัติระดับน้อย คือ(คะแนนเฉลี่ย 2.146 คะแนน) ส่วนบทบาทที่คาดหวังมีความคาดหวังในระดับปานกลาง คือ ควรปฏิบัติปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.984 คะแนน) จากระดับคะแนนสูงสุด 4 คะแนน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรในด้านการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตร ในด้านดังกล่าวมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรในด้านการจัดให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตร ในด้านดังกล่าวมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรในด้านการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตร ในด้านดังกล่าวมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรในด้านการบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตร ในด้านดังกล่าวมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 5 บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรในด้านการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้ มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตร ในด้านดังกล่าวมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6 บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรในด้านการสนับสนุนการตลาดและการลงทุน มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตร ในด้านดังกล่าวมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

อภิปรายผล

ในการศึกษาถึงบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรของสมาชิกอบต. มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง

ด้านการพัฒนาการเกษตร ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการด้านการพัฒนาการเกษตร และเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาอบต.แห่งอื่นๆ และจากผลการวิจัยในครั้งนี้มีข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

1. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความแตกต่างกัน จากการที่อบต.ได้วางแนวทางในการพัฒนาโครงการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้(ยชป.)โครงการฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า(รสทป.) ร่วมกับสำนักงานป่าไม้จังหวัดและโครงการปลูกหญ้าแฝกเพื่อรักษาหน้าดินไม่ให้พังทลาย จากผลการวิจัย บทบาทของสมาชิกอบต.พบว่า สมาชิกอบต.มีความคาดหวังปานกลางต่อบทบาทของการพัฒนาการเกษตรในด้านดังกล่าว แต่บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริง พบว่า มีการปฏิบัติน้อย เพราะในพื้นที่ที่ปลูกป่าและเป็นเขตป่าไม้มีน้อย ทำให้บทบาทในด้านนี้มีการปฏิบัติน้อย

2. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตรมีความแตกต่างกัน การพัฒนาการเกษตรในด้านการจัดทำโครงการชลประทานเพื่อการเกษตร โครงการสร้างประปาหมู่บ้าน และโครงการขุดบ่อผลิตน้ำบาดาลชนิดสูบใช้มือโยก จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกอบต. มีความคาดหวังสูงต่อบทบาทของการพัฒนาการเกษตรในด้านการจัดทำโครงการชลประทานและโครงการสร้างประปาหมู่บ้าน ส่วนโครงการขุดบ่อผลิตน้ำบาดาลชนิดสูบใช้มือโยก สมาชิกอบต. มีความคาดหวังปานกลาง แต่บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริง พบว่าบทบาทด้านการจัดทำโครงการชลประทานเพื่อการเกษตร และโครงการสร้างประปาหมู่บ้าน มีการปฏิบัติปานกลาง ส่วนโครงการขุดบ่อผลิตน้ำบาดาลชนิดสูบใช้มือโยก มีการปฏิบัติน้อย เพราะโครงการนี้ใช้งบประมาณค่อนข้างสูงในการขุดเจาะบ่อบาดาล

3. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์มีความแตกต่างกัน การพัฒนาการเกษตรในด้านการจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรและกิจการสหกรณ์ การจัดงานเผยแพร่และฝึกอบรมด้านสหกรณ์โดยเชิญวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆมาให้ความรู้ การจัดจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตร จัดหาปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชให้แก่เกษตรกร โดยการส่งเสริมของกิจการสหกรณ์ การจัดโครงการส่งเสริมการควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีชีวภาพร่วมกับเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล การจัดอบรมสาธิตรณรงค์ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง และการประสานงานกับสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพเกษตรกร จากผลการวิจัย บทบาทของสมาชิกอบต. พบว่า สมาชิกอบต. มีความคาดหวังปานกลาง ต่อบทบาทของการพัฒนาการเกษตรในด้านดังกล่าว แต่บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริง พบว่า มีการปฏิบัติน้อย เพราะที่กล่าวมาข้างต้นต้องใช้งบประมาณในการพัฒนาด้านต่างๆเป็นจำนวนมาก และขาดการประสานงานร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเกษตร

4. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร มีความแตกต่างกัน การพัฒนาการเกษตรด้านการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ด้านการเกษตรในราคาทุนให้เกษตรกร การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร การส่งเสริมให้มีการพัฒนากลุ่มผู้เกษตรกรและเกษตรกรก้าวหน้า การสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามแผนการฝึกอบรมอาชีพการเกษตร การจัดตั้งและส่งเสริมการพัฒนาอาชีพในกลุ่มเยาวชนเกษตรกร และการร่วมกับเกษตรกรกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกรจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร จากผลการวิจัยบทบาทของสมาชิกอบต. พบว่า สมาชิกอบต. มีความคาดหวังปานกลางต่อบทบาทของการพัฒนาการเกษตรในด้านดังกล่าว แต่บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริง พบว่า มีการปฏิบัติน้อย เนื่องจากโครงการแต่ละโครงการต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์การเกษตร และส่งเสริมการแปรรูปผลผลิต อีกทั้งทางด้านการรวมกลุ่มยังไม่มีความเข้มแข็งพอ

5. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้ มีความแตกต่างกัน การพัฒนาการเกษตรในด้านการจัดนิทรรศการด้านการเกษตรและสนับสนุนเอกสารทางวิชาการ การเผยแพร่เพื่อเสียงความรู้การเกษตรทางหอกระจายข่าว การจัดทำข้อมูลข่าวสาร จดหมายข่าว ผลิตเอกสารแจกให้เกษตรกรได้รับทราบข่าวทันสถานการณ์ และการจัดประกวดผลงานการเกษตรดีเด่นของตำบล จากผลการวิจัย บทบาทของสมาชิกอบต. พบว่า สมาชิกอบต. มีความคาดหวังปานกลางต่อบทบาทของการพัฒนาการเกษตรในด้านดังกล่าว แต่บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริง พบว่า มีการปฏิบัติน้อย เพราะขาดการประสานงานกับเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลในการขอข้อมูลข่าวสารทางด้านการเกษตร ทำให้ขาดเทคโนโลยีใหม่ๆมาพัฒนาผลผลิตเกษตร

6. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการสนับสนุนการตลาดและการลงทุน มีความแตกต่างกัน ซึ่งบทบาทในด้านนี้ได้แก่ การจัดโครงการตลาดกลางผลิตผลทางการเกษตรจัดหาตลาดส่งสินค้าให้เกษตรกร ให้กู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนในการทำการเกษตร จัดหาเงินทุนและแหล่งสินเชื่อให้กับเกษตรกร โครงการทัศนศึกษาดูงาน เป็นตัวแทนกลุ่มในการเจรจาซื้อขายผลผลิตและสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง จากผลการวิจัยบทบาทของสมาชิกอบต. พบว่า สมาชิกอบต. มีความคาดหวังปานกลางต่อบทบาทในด้านดังกล่าว แต่บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริง พบว่า มีการปฏิบัติน้อย เพราะเกษตรกรยังมีปัญหาในเรื่องของการรวมกลุ่มที่ยังไม่เข้มแข็งพอ จึงถูกเอารัดเอาเปรียบในการซื้อขายผลผลิต ซึ่งได้ราคาต่ำกว่าทุนและไม่มีเงินทุนเพียงพอในการปรับปรุงพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพ โครงการดังกล่าวต้องใช้งบประมาณในการสนับสนุนเป็นจำนวนมากจึงจะดำเนินการได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกอบต. มีความคาดหวังในการพัฒนาการเกษตรปานกลาง แต่บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงไม่เป็นไปตามที่สมาชิกอบต. คาดหวังไว้ ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนเพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสมาชิกอบต. ในการพัฒนาการเกษตร ผู้นำหรือผู้ที่มีบทบาทในอบต. ควรจะมีความรู้หลายๆด้าน ควรเป็นผู้ที่มองการณ์ไกลมีภาวะเป็นผู้นำ และมีการทำงานเป็นทีม สมาชิกอบต. ควรปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนในการพัฒนาการเกษตร ไปสู่การกำหนดแนวทางหรือเป้าหมาย เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ถึงทิศทางการพัฒนาอบต. ที่ชัดเจน ในการพัฒนาการเกษตรรัฐควรให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น โดยการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการเกษตรมาให้คำแนะนำ และช่วยแก้ปัญหาด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเกษตรกรตำบล ควรให้คำปรึกษาได้ในทุกเรื่องเพราะเขารู้สภาพพื้นที่ในแต่ละตำบล และการทำงานของหน่วยงานต่างๆของรัฐบาล

การจัดสรรงบประมาณเริ่มแรกในการพัฒนาท้องถิ่น จะกระจุกตัวอยู่เฉพาะด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาเหตุหนึ่งเกิดจากปัญหาที่ท้องถิ่นยังขาดแคลนผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างครอบคลุม จึงควรให้หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอเข้าไปช่วยแนะนำให้เกิดกิจกรรมในด้านต่างๆ และท้องถิ่นอาจจะสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม เพื่อส่งผลให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ได้กระจายออกไปมากยิ่งขึ้น อบต. ในแต่ละอบต. ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อาศัยฟังพากัน ให้คำแนะนำช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และอบต. กับเกษตรกรควรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรที่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยเรื่องบทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวังของสมาชิกอบต. ด้านการพัฒนาการเกษตร อ.เสถภูมิ จ.ร้อยเอ็ด เน้นศึกษาเฉพาะบทบาทของสมาชิกอบต. ในการพัฒนาการเกษตรเท่านั้น และทำเฉพาะในพื้นที่ อ.เสถภูมิ ซึ่งเป็นข้อจำกัดหนึ่งในการทำวิจัย ดังนั้นหากท่านผู้สนใจจะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมาชิกอบต. กับการพัฒนาการเกษตร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. โดยภาพรวมการปฏิบัติตามบทบาทที่เป็นจริงของสมาชิกอบต. ต่ำกว่าบทบาทที่สมาชิกอบต. ได้คาดหวังไว้ ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะทำการศึกษาถึง ทิศนคติของเกษตรกรที่มีต่อบทบาทการ

ดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของอบต. เพื่อจะได้ทราบปัญหาที่แท้จริง และจะได้หาแนวทางในการพัฒนาการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

2. ศึกษาถึงปัจจัยด้านต่างๆ ที่ทำให้การพัฒนาการเกษตรเกิดความล่าช้า หรือล้มเหลว เพื่อที่จะเป็นแนวทาง ในการกำหนดการพัฒนาการเกษตรแห่งอื่นต่อไป

3. ศึกษาเปรียบเทียบ การพัฒนาการเกษตรของอบต. ในหลายๆจังหวัด เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยในแต่ละแห่ง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรมากที่สุด